

Darvasi Ferenc

Belső tájak

Hász Róbert: Sok vizeknek zúgása

A *Sok vizeknek zúgása* jobbára újramesélt történetekből, szentírásbeli, mitológiai, történelmi események, szépirodalmi szövegek átírataiból, kommentár jellegű kisprózákából és a valóságban végbement dolgokon alapuló, ámde cselekményét tekintve fiktív novellákból áll. Hász Róbert célja, mint ahogy azt a könyv hátsó borítóján álló szerzői paratextusból egyébként is megtudhatjuk, mindenekelőtt a mesélés volt, a mesélés, amely a hétköznapi igazságokon túli, saját realitást hoz létre. „A mese teremtette a világot”, mondja itt, s ezt a gondolatot az elbeszélésekben is komolyan veszi. A sztori(zás)t állítja a középpontba, mely alkalmasint felülírhatja a valóság(osság)ot is. A *gileádi csoda* narrátora például több alkalommal is leleplezi magát, hogy nem a realitásokat ismerteti, csupáncsak a fantáziájára hagyatkozva ír. De az érzékszerveinkkel megismerhető valóságot olyan módon is megkerüli a szerző, hogy szövegei telis-tele vannak csodákkal, hihetetlen elemekkel, ami persze bibliai és mitológiai történetek újrameselésénél egyáltalán nem meglepő.

A kötet több egységből áll, melyek lazán függenek össze egymással. Az első öt elbeszélés (melyek közül az első négy még az író 1995-ös *Szalmakutyák szigete* című kötetében jelent meg először) barangol be mitológiai-biblikus, valamint kitalált, régmúltbeli tájakat. A közelebről nem meghatározható helyszínen és időpontban (csupán annyit tudunk, hogy valamihez képest délen és valamikor az ókorban) játszódó nyitó elbeszélés, *Az álmok öreg mágusának* címszereplője, Al Mahmatall egy barlangban élő Gondolkodó, álomkutató, aki mágikus tettekre képes. A *bizonyosság* Ezékiel látomásainak a Bibliában foglaltakhoz képest más nézőpontú interpretációját nyújtja. Amolyan képzelte apokrif ez, melynek elbeszélője szerint – aki Ezékiel tanítványa – a mester úgy adta írásba a szavait, hogy azok több helyen is megmásítják, -hamisítják a valóságban lezajlott eseményeket. *Az Elmondom én, Lüsziászom, teneked...* című elbeszélésben Nikiász hadvezér – természetesen fiktív, de lényegében a történelmi tényekre alapozott – leveleit olvashatjuk, melyekben a halál árnyékából kirajzolódik a saját nézőpontjából a vallomások szerzőjének konfliktuskerülő, óvatoskodó figurája és az athéniak egy dicstelen háborúja. A bizonyosságban Ezékiel látomásai, a *Johannanban* János jelenései adják a fő témát. Ez utóbbi történet Domitianus uralkodását a háttérbe állítva Pál apostol és Barnabás alakját is felvonultatja, de főhőse maga János, aki száműzetésében kétségek között vergődik, maga sem tudja már, hogy úgy írja le az eseményeket, „ahogy megtörténtek, vagy inkább csak úgy, ahogy szerette volna, hogy megtörténjenek”. A gileádi csodának beszédes az alcíme: „vagy ami még az apokrifekből is kimaradt”. Az önmagát előtérbe helyező, fontoskodó (lábjegyzeteket is alkalmazó) narrátor annak a fiktív előtörténetét adja elő, hogy Mózes és népe egy csoda folytán hogyan változtatják meg útjukat, és mennek Egyiptomba, ahol majd 40 évig szolgáskorban élnek.

Ez az öt elbeszélés tematikusan (csodák, jelenések) és motivikusan (a kő motívuma négyszer is visszatér) is összekapcsolódnak egymással, ám némi megkötéssel a kötet további írásaival is. A különbségek: az utóbbiak a mához jóval közelebbi időpontokban játszódnak, s míg az első öt textus klasszikus értelemben vett, hamisítatlan elbeszélés, úgy eztán a *Regényklípek* és a *Partitúra-átiratok* kísérletezőbb jellegű novellákat tartalmaznak. Teslár Ákos jegyzi meg kritikájában (*Ihrrgium buhrrgium!* = Élet és Irodalom 2008. 23.), hogy a *Sok vizeknek zúgása* cím „bibliai idézet, méghozzá a Biblia több helyét is idézi egyszerre, az istenség hangját írja le, és ebben az utalásban összekapcsolódik az írásokban szereplő Ezékiel (A bizonyosság) és a Jelenések könyvét író János (Johannan).” Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a cím arra is utalhat, hogy az itt egy kötetbe rendezett prózák heterogének, sokféle hatást, műfajt, ábrázolt korszakot olvasztanak egybe.

A *Regényklipek* cselekményre koncentráció, lényegre törő miniszövegei (*A próféta*, *A hasonmás*, *A bűntény*) az egyperces novellákra hajaznak. Sztorijukat tekintve akár regény terjedelműek is lehetnének ezek az egy-két oldalra besűrítt, a humor árnyalatait próbálgató történetek. A *Partitúra-átiratok* (a kiadvány munkacíme Partitúrák volt – ez sem lett volna rossz cím, ugyanis majd mindegyik szöveg valamilyen partitúrára, pretextusra játszik rá) is három írást tartalmaz. Az első, a *Festő falun* [sic!] Gárdonyi – *Festő a falun* című – szocionovellájának, a második Hajnóczy Péter a *Jézus menyasszonyában* szereplő, *Kétezer című* kisregény-, az utolsó Lázár Ervin a *Bab Berci kalandjaiban* lévő *Bab Berci jót tesz* című mesebetéteinek változata. Hász Róbert tehát három egészen különböző alapanyaggal dolgozik, de ugyanazt az eljárást követi mindegyik esetben: mondatról mondatra követi az eredeti verziót, eleinte csupán kis módosításokat ékel be, majd egy-egy ötletbe belekapaszkodva, a fantázia segítségével továbbírja őket, úgy, hogy végeredményében az alapszövegekhez képest is furcsább históriát, különösebb világot teremt meg. A *Sok vizeknek zúgását* két önálló novella (*Aszály*, *Szeptemberi séta*) zárja: két monológ, melyeket az köt össze a leginkább, hogy elbeszélőjük egy-egy láthatatlan személy, ha akarjuk: szellem.

Hász Róbert könyve az időpontok, a helyszínek és a műfajok tekintetében szétartó. Máskülönbön viszont végig a mesélést helyezi a középpontba, és a motívumok, valamint az ismétlődő tematikus elemek összefűzik az elbeszéléseket. A bibliai, mitológikus átiratok, a pretextusok parafrázisai, a fikatív apokrifek mind-mind a hitelesség, az eredetiség, a szerzőség kérdéseire irányítják a figyelmünket. A szerző kísérőként átszövi az a tapasztalat, hogy egy valóságon alapuló történet sem fedheti teljesen az objektív igazságot, hiszen az elbeszélő személye, s az ő interpretációja, narratívája miatt mindig „torzulnak” a tények. De ezek a kérdések nem elméletiesen, hanem az elbeszélői szólamba belesimulva jelennek meg. A *Sok vizeknek zúgása* a realitások keretén belül nem érzékelhető – nem tapintható, nem látható stb. – dolgok, a hétköznapias csodásnak nevezett jelenségek tárháza. Hász Róbertet az foglalkoztatja a leginkább, hogy „*igaz-e a megfoghatatlan is?*”, s – az álmok megszületési helyét kutató Al Mahmatall vagy Ezékiel Isten hangját érzékelő tanítványa és a többiek történetén keresztül – minduntalan a lélek, a szellem rejtett ösvényeire, belső tájakra kalauzol el minket.

(Kortárs Kiadó, 2008)

E számunkat nyomta és kötötte az AS-Nyomda Kft. Szilády Üzem

axel springer

6000 Kecskemét, Mindszenti krt. 63.
Tel.: +36 76 481 401; Fax: +36 76 481 204
E-mail: szilady@axelspringer.hu
www.as-nyomda.hu; www.szilady.hu

Folyóiratunk megjelentetését a Nemzeti Kulturális Alap

és a

József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány
támogatja.